

YOL KESEN KİMSELERE UYGULANAN HAD

Müslümanların birbirleri aralarındaki savaş iki türlü olur:

- 1- Bağîlerle, isyan eden kimselere yapılan savaş
- 2- Yol kesen kimselerle yapılan savaş

Bağîler, yani isyan edenler üçe değil, iki kısma ayrılır: **Birincisi**, dinde tevil etme girişiminde bulunarak yanılığa düşen kimselerdir. İslâm Devleti'ne karşı çıkan kimseler gibi. Onların takip ettikleri yol, hakka muhalefet eden arzularına tabi olan kimselerin takip ettikleri yolun aynısıdır. **İkinci kısım ise**, kendileri için bir dünya kurmak amacıyla imama ya da onların takip ettikleri yol üzere olan kimselere karşı çıkanlardır. Dinde tevil yapma yoluna giden kimseler için özel bir hüküm vardır, bunlar asi kimselerdir. Fakat dünyayı isteyen kimseler, yol emniyetini tehdit etmezler, mal almazlar ve kan akıtmazlarsa onlar Bağîler grubuna girerler ve bağîlere uygulanacak olan hükme tabi olurlar. Ancak davranışları ile yol güvenliğini tehdit ederler veya karşılaştıkları kimselerden mal alırlar veya kan akıtırlarsa, bunların hükmü bağî hükmünden yol kesicilerin hükmü haline dönüşür.

Yol kesen kimselere uygulanacak hüküm konusunda asıl olan şu ayettir:

يَقْتُلُوا أَوْ إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعُونَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُسَلِّبُوا أَوْ يُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ “Allah ve Rasulü ile savaşanların ve yeryüzünde fesada koşanların cezası; ancak öldürülmek, asılmak, el ve ayakları çaprazvari kesilmek veya yerlerinden sürülmeştir.”¹

Bu ayet, ister Müslümanlardan olsunlar isterse gayri müslimlerden olsunlar, yol kesen kimseler hakkında inmiştir. Çünkü ayet geneldir, yalnızca Müslümanlara ait olduğunu gösterecek bir işaret yoktur. Ancak hemen sonrasında yer alan; **“Yalnız onlara gücünüz yetmeden önce tevbe edenler müstesnadır.”**² ayeti, yalnızca Müslümanlara ait olduğuna işaret etmez. Zira bu ayette yer alan “tevbe” kelimesi, yol kesmekten vazgeçmek anlamındadır. Bu nedenle ayet; Müslümanlar ve Müslüman olmayanlar hakkında geçerli olup genel bir ayettir. Ayetin nüzul sebebinin oluşturduğu Ureyne kabilesi, İslâm’dan döndüler, çobanı öldürdüler ve zekat develerini de sürüp götürdüler. Bunun üzerine Rasulullah (ﷺ) hemen peşlerinden adam gönderdi, onları yakalattı, ellerini ve ayaklarını kestirdi ve gözlerini de oydu. Sonra da onları ölünceye kadar güneşe terk etti. Enes der ki: *“Allah (ﷻ); إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ*

¹ Maide: 33

² Maide: 34

اللَّهِ “Allah ve Rasulü’ne karşı savaşılanların cezası”¹
 ayetinin nüzul sebebi budur.”

Ebu Davud ve Nesei, İbni Abbas hadisinden şunu tahrir etmektedirler:

أَنَّ نَاسًا أَغَارُوا عَلَى إِبِلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَأْفَوْهَا وَارْتَدُّوا عَنِ
 الْإِسْلَامِ وَقَتَلُوا رَاعِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُؤْمِنًا فَبِعَتْ فِي آثَارِهِمْ فَأَخَذُوا فَقَطَعَ
 أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَسَمَلْ أَعْيُنَهُمْ قَالَ وَتَزَلَّتْ فِيهِمْ آيَةُ الْمُحَارَبَةِ
 “Bir grup insan Rasulullah (ﷺ)’in develerini alıp götürdüler, İslâm’dan döndüler, Rasulullah (ﷺ)’in mü’min olan çobanını öldürdüler. Bunun üzerine hemen peşleri sıra adam gönderdi ve onları yakaladılar. Elleri ve ayakları kesildi, gözleri de oyuldu. Dedi ki: Onların da içinde bulunduğu kimseler için bu muharebe ayeti nazil oldu.”²

Bu delillerin tamamı ayetin, yol kesen kimseler hakkında genel olduğunu göstermektedir. Bunların Müslümanlardan veya kafirlerden olması fark etmez. Bu ayette yer alan cezalar ise yol kesen kimselere uygulanacak olan haddi göstermektedir.

Ancak ayette yer alan haddin nasıl uygulanacağına gelince: İbni Abbas’tan gelen bir rivayette şöyle denmektedir: “Rasulullah (ﷺ) Eba Berze el-Eslemi ile sulh yaptı. Ve bir gurup insan gelerek Müslüman olmak istediler. Sonra ahitlerini bozdular. Bunun üzerine Cibril, onlar hakkındaki haddi bildiren hükmü indirdi. Bu hükme göre; kim öldürür ve mal alırsa, öldürülürler ve asılırlar.

¹ Maide-33

² Ebu Davud K. Hudud, 3799

Öldürürler ve mal almazlarsa, yalnızca öldürülürler. Mal alırlar fakat öldürmezlerse, elleri ve ayakları çaprazlamasına kesilir.”

İmam Şafii müsnedinde, yol kesenler hakkında İbni Abbas'tan şunu rivayet etmektedir: *“Öldürürler ve mallarını alırlarsa, öldürülürler ve asılırlar. Ancak öldürürler ve mallarına dokunmazlarsa, öldürülürler fakat asılmazlar. Mal alırlar ancak öldürmezlerse, elleri ve ayakları çaprazlama kesilir. Yola korku salarlar fakat mal almazlarsa, buldukları yerden sürgüne gönderilirler.”*

Bu hadislerle göre onların cezaları yaptıkları işlere göre farklılık arz eder. Yalnızca mal alırlarsa sağ elleri ve sol ayaklarının kesilmesi gerekir. Eller hırsızlıkta olduğu gibi bilekten kesilir. Ayak ise, topuğun üst kısmındaki mafsaldan kesilir. Şayet yalnızca yol emniyetini tehdit ederlerse buldukları yerden sürgün edilmeleri gerekir. Sürgünden kasıt hapsedmek değildir. Çünkü hapis sürgün sayılmaz. Sürgün, bulunduğu beldeden çıkartılarak daha uzak bir yere gönderilmeleridir. Öldürülmeleri ise yalnızca öldürdükleri durumda söz konusu olur. Hem öldürürler hem de mal alırlarsa, öldürülürler ve asılırlar. Asmak öldürmeden önce değil sonra yapılır. Çünkü ayet asmayı öldürme fiilinden sonra zikretmektedir. Evla olan ayetlerin terkibine riayet etmektir. Zira öldürmeden önce asmak işkence yapmak demektir. Cezalandırmaktan maksat ise, işkence yapmak değildir. Asmaktan maksat başkalarını caydırmaktır ki bu ancak öldürüldükten sonra asılması ile gerçekleşir. Yani önce öldürülür sonra da insanların

görebilecekleri bir yerde asılır. Böylece insanlar onun ölü halindeki asılı durumuna şahit olurlar. Ancak asılı halde ne kadar süre bekletileceği imamın görüşüne, takdirine bırakılmıştır. Fakat her ne surette olursa olsun kokuşmasına neden olacak kadar bekletilemez.

Yol kesen kimseye uygulanacak ceza işte budur. Ceza işlenen suçta göredir. Fakat şu üç hal ile sınırlıdır: öldürmek, mal almak ve yol korkusu salmak. Bunların dışında bir fiilde bulunursa; yalnızca yaralarsa veya elleri, kolları, kaburgaları ve burnu kırarsa yani öldürme dışındaki fiillerden herhangi birisini yaparsa, yol kesenlere uygulanan had uygulanır. Çünkü hadd nassa göre miktarı belirlenmiş cezalardandır. Nass ise, cezayı bu üç durum ile sınırlandırmıştır, bunların dışında hadd yoktur. Bunların dışında haddin olmaması, bu türden fiilleri işleyen kimselere ceza uygulanmayacağı anlamına gelmez. Bu ifade, hadler kapsamına giren cezalardan bir ceza yoktur anlamına gelmektedir. Bunların dışındaki suçlar ise, cinayetler kapsamına giren suçlardan olup, cinayetlerle ilgili hükümler uygulanır. Yani can dışında insan bedenine yönelik saldırılarla ilgili hükümler uygulanır.

Ancak burada anlattığımız yol kesenlere ait hadd, yol kesen kimselerin durumuna uyduğu yani, yol kesenlerle ilgili şartları taşıdığı zaman uygulanır. Bu şartları taşımadığı zaman ise onlara hadd uygulanmaz. Yol kesme ile ilgili şartlar üç tane olup şunlardır:

1- Fiil şehrin dışında işlenmiş olmalıdır. Yani köy, dağ, ova ve sahra gibi yerlerde işlenmelidir. Şehrin

dışındaki trenler, uçaklar ve arabalar da bu kapsamda değerlendirilir. Çünkü yol kesme; yardımın sağlanmasının uzak olduğu veya kısa sürede kurtuluşun ve imdadın sağlanamayacağı yerlerdir. Bu nedendir ki şehir içinde yapılan bu tür işler yol kesme sayılmaz. İhtilas kapsamında değerlendirilir. Muhtelis ise yol kesen kimse olmadığından hadd cezasına çarptırılmaz. Ancak bir şehri istila ederler, öldürürler, mal alırlar, yol korkusu salarlarsa yol kesen kimselerden sayılırlar. Ve onlara yol kesenlere uygulanacak hadd uygulanır.

2- Beraberlerinde kılıç, tüfek, makineli, hançer, bıçak gibi öldürmede kullanılan öldürücü silah bulunmalıdır. Şayet beraberlerinde silah bulunmazsa veya yanlarında silah bulunup da sopa ve kırbaç gibi öldürücü değilse, bunlar yol kesen kimseler sayılmazlar ve hadd uygulanmaz.

3- Başka yerden gelmiş, zorla mal almış ve yerleri sabit olmalıdır. Ancak onlar malları gizlice alırlarsa hırsız sayılırlar. Şayet aniden alıp kaçarlarsa yağmacı sayılırlar. Eğer bir veya iki kişi bir kafilenin ya da topluluğun üzerine gelir ve onlardan zorla bir şey alırlarsa, onlar da güç kullanarak da olsa aldıklarını geri alamazlar, fakat yol kesen kimseler zorla ve güç kullanarak geri almaya muvaffak olurlarsa bunların tamamı yol kesen kimse sayılmazlar. Bunlar hakkında yol kesme haddi uygulanmaz.

İşte bu üç şartı taşıdıkları zaman yol kesen kimselerden sayılırlar ve onlara hadd uygulanır. Eğer bu

şartlardan birisi eksik olursa yol kesen kimselerden sayılmazlar ve hadd uygulanmaz.

Yol kesen kimseler devlet tarafından kendilerine ceza takdir edilmeden önce tevbe ederlerse Allahu Teâla'nın haddi onlardan düşer. Kul hakkı kapsamına giren canına zarar verme ve mallar gibi hususlardaki haklar onlardan alınır. Ancak sahipleri tarafından affedilirse kul hakkından kaynaklanan borçları da düşer. Zira Allah-u Teâla şöyle buyurmaktadır:

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ
“Yalnız onlara gücünüz yetmeden önce tevbe edenler müstesna.”¹

Fakat onlara güç yetirilmesinden sonra tevbe ederlerse; aynı ayette yer alan **“Onlara gücünüz yetmeden önce”** ifadesi ile amel edilerek haddin uygulanmasından kurtulamazlar.

---

¹ Maide: 34